

FRANCESC ESPINET (1937-2022)

JOSÉ LUIS MARTÍN RAMOS
Catedràtic emèrit d'Història Contemporània
Universitat Autònoma de Barcelona

Nascut el 1937, després de cursar el batxillerat al centre dels Jesuïtes de Sarrià arribà a la Universitat a mitjans de la dècada dels cinquanta, quan aquesta encara estava dominada pel franquisme, i en ella s'incorporà a la lluita contra la dictadura, tot iniciant una llarga trajectòria de militància que mantingué, sota diverses formes, fins a la seva mort el 2022. S'integrà en el PSUC, on també milità de manera activa i crítica, primer com a estudiant i en acabar Filosofia i Lletres com a membre del sector d'intel·lectuals, en el qual tingué responsabilitats organitzatives fins que abandonà aquesta organització el 1967. Mantenint-se en posicions ideològiques marxistes revolucionàries, juntament amb August Gil Matamala, amb qui havia compartit militància des dels anys cinquanta, s'obrí també cap a posicions llibertàries. Professionalment, les seves primeres passes foren dins el camp editorial, des de 1963, en la redacció de l'*Enciclopèdia Catalana* des del seus inicis el 1965, i des de finals dels anys seixanta en la *Gran Enciclopedia Larousse-Planeta*, com a membre de la secció d'història, dirigida inicialment per Josep Fontana i des de començaments del setanta pel mateix Francesc Espinet; un cop finalitzada l'elaboració de la *GEL*, mantingué la responsabilitat de l'àrea d'Història d'Editorial Planeta, assumint, a banda de les successives actualitzacions de la *GEL*, la direcció d'altres obres d'aquesta editorial com la *Historia Moderna y Contemporánea*, publicada el 1976. També en aquesta primera etapa professional traduí al castellà l'obra de Noël Solomon *La vida rural castellana en tiempos de Felipe II* (Planeta, 1975) i realitzà estudis sobre l'enciclopedisme i, en particular, Diderot, un fruit dels quals fou la seva edició dels *Escrits filosòfics* d'aquest autor, publicats per Edicions 62 el 1983.

El 1971 s'incorporà al Departament d'Història de la Universitat Autònoma de Barcelona i passà a impartir la seva docència a la Facultat d'Informació, més

endavant Facultat de Ciències de la Comunicació. Des d'aleshores desenvolupà una intensa activitat docent. Més endavant impartí també classes a la Facultat de Lletres de la UAB; i fou, entre 2001 i 2005, director del Departament d'Història Moderna i Contemporània, impulsant —a banda de les habituals tasques de gestió— la revista digital *HMiC (Història Moderna i Contemporània)*. Josep Lluís Gómez Llompart el recordava com «el professor de les bibliografies», recollint en aquesta frase l'interès de Francesc Espinet a posar en primer terme a l'abast dels seus alumnes eines fonamentals de la seva futura professió. D'altra banda, mantingué la militància antifranquista contra la dictadura, participant de manera destacada en la vaga de professors no numeraris d'universitat a tot Espanya el curs 1974-1975, i sent uns dels redactors del *Manifest de Bellaterra* del març de 1975.

De la seva actuació com a professor de Ciències de la Comunicació sorgí un grup de recerca en el qual, amb ell, participaren Enric Marín, Joan Manuel Tresserras i Josep Lluís Gómez Mompert, que donà lloc a les seves respectives tesis de doctorat; la de Francesc Espinet, defensada el desembre de 1992, amb el títol de «La gènesi de la societat-cultura de comunicació de masses a Catalunya a través dels seus egodocuments. 1888-1939». La seva productivitat científica es manifestà en un seguit de publicacions: *Teoria dels egodocuments: la literatura del jo i la història* (Llibres de l'Índex, 1994); *Notícia, imatge, simulacre. La recepció de la societat de masses a Catalunya, de 1888 a 1939* (Servei de Publicacions de la UAB, 1997); i conjuntament amb Joan Manuel Tresserras, *La gènesi de la cultura de masses a Catalunya. 1888-1939* (Servei de Publicacions de la UAB, 1997). També en els articles «La recepció de la ràdio a Catalunya des dels seus inicis fins a la guerra civil, segons els egodocuments», a *Anàlisi; Quaderns de Comunicació i Cultura*, núm. 16, 1994.

Historiador sensible a les realitats i els conflictes del seu propi temps, a aquella etapa sobre la societat i la cultura de masses succeí sense solució de continuïtat un renovat interès per la història dels nostres veïns del sud i de casa nostra, la història dels àrabs i dels magrebins, un interès ja desenvolupat en el temps de la seva participació a la *Gran Enciclopedia Larousse-Planeta*, en la qual assumí habitualment la redacció de les veus corresponents a personatges i fets de l'Orient Proper i el nord d'Àfrica. La seva primera manifestació pública d'aquesta línia fou la seva edició del llibre col·lectiu, *Religió i política a l'Alcorà i altres assaigs* (Servei de Publicacions de la UAB, 1997), que inclou assaigs sobre l'Alcorà, el nord d'Àfrica, Líbia i el Magreb, aquests dos darrers en col·laboració

amb Mercè Solà. Seguiren articles i col·laboracions en obres col·lectives, entre d'altres, «La violència en la formació de la nació algeriana», *Cercles. Revista d'Història Cultural*, núm. 3, 2000; «Cronologia del Proper Orient, 1875-2004» i «La història contemporània del Pròxim Orient» a Belén Vicéns (coord.), *L'Orient Mitjà en el punt de mira* (Servei de Publicacions de la UAB, 2006); «Viatges de catalans al món arabomusulmà o catalans en terres de moros», *MHiC*, núm. 5, 2007. Com a expressió docent del seu interès, els darrers anys impartí a la Facultat de Lletres l'assignatura «Història contemporània del món arabomusulmà», amb atenció particular al poble amazic.

El 2007 es jubilà com a professor de la UAB, però mantingué la seva activitat historiadora, que perllongava i ampliava els seus interessos. Uns interessos que sempre havien estat múltiples i havien donat lloc a escrits repartits en revistes i publicacions col·lectives, entre els quals cal destacar «Algunes consideracions sobre classes socials i ideologia lingüística a Catalunya. Anàlisi històrica (1875-1979)», a Toni Mollà (editor) *Ideologia i conflictes lingüístics a Catalunya* (Bromera, 2001). Entre els nous temes que foren objecte de treballs públics —no de preocupació i estudi, que era anterior—, destacà el genocidi armeni, sobre el qual publicà un article de síntesi a *HMiC*, núm. 6, el 2008; i les seves contribucions sobre premsa gràfica als inicis del segle xx a Catalunya amb «La Solidaritat Catalana i la premsa gràfica», a Gemma Rubí i Francesc Espinet (editors) *Solidaritat Catalana i Espanya* (editorial Base, 2008) i «De la Solidaritat Catalana a la Setmana Tràgica. La premsa il·lustrada barcelonina», *HMiC*, núm. 10, 2012. Poc després de la seva jubilació, el 2009, editorial Base publicà *Obra triada. Homenatge al professor Francesc Espinet*, amb una selecció d'articles, alguns d'ells no publicats comercialment, així com de veus d'enciclopèdia en els quals es manifesta la diversitat no heterogènia dels seus interessos historio-gràfics.